

Valtionhallinnon kehittämisosasto

Hyvinvointialueiden uusien tehtävien ja niiden rahoitusjärjestelyjen sekä maakuntaveron tarkastelua koskeva hanke – Kohti monialaista maakuntaa

Projektiryhmä A: Hyvinvointialueiden uudet tehtävät

Aika 27.10.2021 klo 14.00-14.57

Paikka Teams-kokous

Osallistujat *Puheenjohtaja*
Juha Sarkio, ylijohtaja, valtionhallinnon kehittämisosasto, VM

Varapuheenjohtaja
Anu Nousiainen, hallinto- ja kehitysjohtaja, VM

Jäsenet
~~Janne Öberg, hallitusneuvos, VM~~
~~Piia Pekola, erityisasiantuntija, VM~~
~~varalla Outi Luoma-aho, budjettineuvos, VM~~
Teemu Eriksson, finanssineuvos, VM
~~Salme Kallinen, neuvotteleva virkamies, STM~~
~~varalla Antti Kuopila, erityisasiantuntija, STM~~
~~Pasi Ryyänen, yksikön johtaja, SM~~
~~varalla Kirsi Rajaniemi, neuvotteleva virkamies, SM~~
Esko Ranto, ylijohtaja, OKM
Leena Westerholm, vesihallintoneuvos, MMM
~~varalla Sanna Sihvola, neuvotteleva virkamies, MMM~~
Ulla Kaleva, viestintäneuvos, LVM
~~varalla Marcus Merin, yli-insinööri, LVM~~
~~Outi Ryyppö, kehitysjohtaja, TEM~~
~~varalla Tapani Mattila, teollisuusneuvos, TEM~~
Ulla Koski, aluesuunnitteluneuvos, YM
~~varalla Saara Bäck, ympäristöneuvos, YM~~
Anna Kiiskinen, neuvotteleva virkamies, OM

Pysyvät asiantuntijat

Erkki Papunen, neuvotteleva virkamies, VM
Antto Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM

Asiantuntijasihteerit

Mikko Saarinen, neuvotteleva virkamies, VM
Miira Lehto, erityisasiantuntija, VM

Tekninen sihteeri

Satu Riiski, osastopäällikön sihteeri, VM

Kutsuttuna

Tuomas Lühr, erityisasiantuntija, OM (kohdat 2-4)

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 1)

Puheenjohtaja Juha Sarkio valtiovarainministeriöstä avasi kokouksen.

Päätösehdotus:

Edellisen kokouksen pöytäkirjaan kohtaan 2. sovittiin alle- ja yliviivauksella merkityt ympäristöministeriön täsmennykset:

- Hyvinvointialueille siirtämistä voidaan harkita kuntien ympäristönsuojelun ja asumiseen liittyvien eräiden tehtävien osalta.
- Ympäristöministeriö esitti tulee esittämään harkittavaksi, voitaisiinko öljy- ja kemikaalionnettomuuksien jälkitoimitehtävät siirtää hyvinvointialueiden hoidettavaksi, jolloin hyvinvointialueet vastaisivat sekä pelastuslain mukaisesta pelastustoiminnasta että jälkitoimista alueellaan.

Ennen kokousta Tiimerin pöytäkirjaluonnokseen täsmennettiin maa- ja metsätalousministeriön esityksestä 2. kohdan muotoilua:

- Ruokatehtävillä tarkoitetaan ympäristöterveydenhuoltoa, kasvintuotantoa, maaseudun kehittämistä, maataloustukia ja kolttalain mukaisia tehtäviä. Näiden osalta (pl. ympäristöterveydenhuolto, mikä siirtyy aiempien päätösten mukaisesti hyvinvointialueille vuonna 2026) ei ole linjausta, mutta MMM esitti kolme mahdollista mallia: tiivistäminen, maakuntamalli ja kuntamalli.

Päätös:

Täsmennetty edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksytään seuraavassa kokouksessa.

2. Hyvinvointialueiden tehtävien muutostarpeet SM:n, OKM:n ja STM:n ja OM:n hallinnonaloilla (liitteet 2a-c, 3 ja 4)

- Mitkä ovat hyvinvointialueiden mahdolliset uudet tehtävät sote- ja pela-tehtävien lisäksi SM:n, OKM:n, STM:n ja OM:n hallinnonalojen tehtäväkokonaisuuksia koskien lyhyemmässä (noin 5 vuoden päähän ulottuvassa) ja pidemmässä (noin 10 vuoden päähän ulottuvassa) tarkastelussa?
- Ovatko kyseiset muutokset ehdollisia joillekin muille muutoksille tai kehityskuluille?
- Mitkä ovat keskeisimmät perustelut näiden muutosten toteuttamiselle?
- Mitä pääasiallisia vaikutuksia näiden muutosten toteuttamisella olisi?
- Millä aikataululla ja millä tavalla vaiheistaen muutokset tulisi toteuttaa?
- Mitä muita hallinnonaloja koskevia muutostarpeita tunnistatte laajasti ajatellen hyvinvointialueisiin liittyen (esim. rooli, tehtävät, ohjaus, hallinto, rahoitus, yhteyspinnat kuntiin ja valtioon)?

Kirsi Rajaniemi esitteli sisäministeriön toimialan tehtäväkokonaisuudet, joista voidaan harkita siirtoja hyvinvointialueille vain joidenkin pelastustoimen ja aluehallinnon yhteisen varautumisen tehtävien osalta. Pelastustoimen tehtäväkokonaisuudessa kuntien vastuulla olevat tehtävät siirtyvät hyvinvointialueille ja yhteistyörakenteet kuntien ja hyvinvointialueen kesken ovat muutoksessa. Aluehallintovirastolle säädetyt tehtävät pelastustoimen palvelujen valvonnassa eivät ole siirrettävissä hyvinvointialueille. Aluehallinnon yhteisen varautumisen tehtäväkokonaisuuteen sisältyvien tehtävien siirtomahdollisuuksia on käsitelty aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarisessa selvitystyössä. Varautumisen alueellinen yhteensovittamistehtävä sisältää paljon tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Tehtävää on käytännössä välttämätöntä hoitaa maantieteellisesti hajautetusti ja sillä on tiivis kytkentä aluehallintovirastojen pelastusviranomaisen tehtäviin. Turvallisuussuunnittelun edistämisessä aluehallintovirastojen rooli on usein ollut vähäinen. Tehtävällä on kytkentä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen.

Valmisteluryhmällä ei ollut kommentteja sisäministeriön esitykseen.

Esko Ranto esitteli opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kartoitusta kuntien sivistystoimen sekä maakuntien liittojen tehtävistä. Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten osalta siirtomahdollisuuksien tarkastelu on vielä kesken.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rajannut kuntien sivistystoimen tehtävät (varhaiskasvatus-, opetus-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotyötehtävät) kokonaisuudessaan sellaisiksi tehtäviksi, joita ei voida siirtää hyvinvointialueille. Kyse on kunnallisen itsehallinnon näkökulmasta ydintehtäväkokonaisuudesta.

Nykyisten maakuntien liittojen tehtävien osalta opetus- ja kulttuuriministeriö ei pidä mahdollisena koulutustarpeen ennakointitehtävän siirtämistä hyvinvointialueille, koska se perustuu lakiin alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021, 17 §) ja muodostaa muiden pykälässä 17 kuvattujen tehtävien kanssa kokonaisuuden.

Kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteen sovittaminen liittyy laajasti maakuntien liittojen suunnittelujärjestelmään, minkä vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriö ei pidä tehtävän siirtämistä maakuntien liitoilta hyvinvointialueille mahdollisena. Asialla on tiivis kytkentä laajaan aluekehittämiseen kuten maakuntaohjelmiin, rakennerahastoihin, elinkeinoelämän kehittämiseen ja maakuntakaavoitukseen.

Alueellisten liikuntaneuvostojen asettamistehtävän osalta opetus- ja kulttuuriministeriön näkemys on, että tehtävää ei tule siirtää hyvinvointialueelle, koska se ei liity niihin. Tarkoituksenmukaisinta olisi siirtää tehtävä aluehallintovirastoille, koska kyseessä on aluehallintoviraston yhteydessä toimivan asiantuntijaelimen nimittäminen.

Esko Ranto totesi alustavasti, että jos kuntien tehtäviin ei puututa, olisi loogista, että aluehallintovirastojen opetus- ja kulttuuritoimen vastuualueen tehtävät säilyisivät aluehallintovirastoilla, koska ne liittyvät kuntien sivistystoimen tehtävien valvontaan, informaatio-ohjaukseen, valtionavustustehtäviin jne.

Mikko Saarinen esitteli valtiovarainministeriön hallinnonalan tehtäviä koskevaa kartoitusluonnosta, jota ministeriön osastot vielä kommentoivat. Hallinnonalan tehtäviä ei ole ELY-keskuksissa eikä kunnissa. Aluehallintovirastoissa on muutama tehtävä ja maakuntien liitoilla yhteispalvelun alueellisen edistämisen tehtävä. Toimialan tehtäviä on listattu valtioneuvoston ohjesäännön pohjalta ja hahmotettu reunaehdoja, joilla tehtäväkokonaisuuksia rajataan hyvinvointialueille siirrettävien tehtävien tarkastelun ulkopuolelle.

Anna Kiiskinen ja Tuomas Lühr kertoivat oikeusministeriön hallinnonalan alustavasta tarkastelusta. Keskeiset tehtäväkokonaisuudet ovat 1. oikeuslaitos ja 2. erityisviranomaiset, kuten valtuutetut. Niiden toimintaa luonnehtii itsenäisyys, riippumattomuus, oikeusharkinta, julkisen vallan käyttö, erityislainsäädännössä tarkasti määritellyt tehtävät sekä oikeusturvan yhdenmukainen toteuttaminen valtakunnallisesti. Toiminnan luonne rajaa hallinnonalan tehtävät lähtökohtaisesti hyvinvointialueille siirtämistä koskevan harkinnan ulkopuolelle. Toiminnan luonteen vuoksi on usean tehtäväkokonaisuuden osalta tarkoituksenmukaisuussyistä juuri valmisteltu tai vireillä organisaatiouudistuksia, joissa toiminta organisoidaan valtakunnallisella toimivallalla toimiviin virastoihin.

Kunnissa, maakuntien liitoissa, aluehallintovirastoissa ja ELY-keskuksissa ei ole toistaiseksi tunnistettu olevan oikeusministeriön hallinnonalan tehtäviä.

Todettiin, että oikeusministeriön hallinnonalan tehtäväsiirtojen pois sulkeminen voidaan tehdä muistiolla, kuten muiden hallinnonalojen kohdalla, jolloin ko. tehtäväkokonaisuuksia ei tarvitse arvioida erikseen taulukkopohjassa.

Puheenjohtaja kiitti ministeriöitä hyvistä esityksistä ja pohdinnoista. Koska kokouksessa ei ollut sosiaali- ja terveysministeriön edustajaa, siirrettiin ministeriön näkemykset käsiteltäviksi valmisteluryhmän myöhemmässä kokouksessa. Myös valtiovarainministeriön hallinnonalan tehtävien tarkasteluun palataan tarkemmin myöhemmin.

Päätös:

Käytiin keskustelu muutostarpeista ja muodostettiin kokonaiskuvaa siitä, missä mittakaavassa ja millä aikataululla tehtäväsiirtojen hyvinvointialueille nähdään SM:n, OKM:n ja OM:n hallinnonaloilla olevan perusteltuja ja mahdollisia.

3. Muut asiat

- Päivittyvä työsuunnitelma kokousaikoineen [Kampuksessa](#)

Mikko Saarinen totesi, että työsuunnitelmaan on päivitetty ministeriökohtaisten selvitysten määräajaksi 1.11. tilalle 12.11.

Sovittiin, että valmisteluryhmän seuraava kokous pidetään 8.11. Silloin pyritään käsittelemään sosiaali- ja terveysministeriön näkemykset hyvinvointialueiden tehtävien muutostarpeista. Lisäksi käsitellään hankkeen väliraportin runkoa ja aluekehittämisen alaryhmän työtä. Ministeriökohtaisten keskustelujen yhteenveto ja johtopäätökset käsitellään 18.11. kokouksessa. Ensimmäisestä yhteenvedosta raportoidaan ohjausryhmälle sen 24.11. kokouksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sisäinen työryhmä on 27.10.2021 julkaissut loppuraporttinsa, jossa se ehdottaa, että sosiaali- ja terveysalan lupa-, ohjaus- ja valvontatehtäviä kootaan valtakunnalliseen sosiaali- ja terveysalan valvontavirastoon. Sovittiin, että sosiaali- ja terveysministeriötä pyydetään esittelemään ehdotusta valmisteluryhmälle.

- Seuraava kokous 8.11. ~~tai 18.11.~~

4. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.57.

Miira Lehto

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirja 4/2021 luonnos

Liite 2a OKM: Hyvinvointialueille siirrettävissä olevien tehtävien kartoitus

Liite 2b Aluehallintovirastojen tehtävät OKM:n hallinnonalalla

Liite 2c ELY-keskusten tehtävät OKM:n hallinnonalalla

Liite 3 SM:n toimialan tehtävien tarkastelua

Liite 4 OM:n hallinnonalan alustava tarkastelu